

Ester Xargay

Poeta catalã, vídeo-artista e agitadora cultural.

Como é que definirias o teu trabalho artístico?

Tot seguit et poso un text que m'acaben d'encarregar per a la Revista de Girona, on em demanen, justament, d'explicar com i per què (o quan i on, o alguna cosa així) vaig començar a escriure.

Aquesta és la meva resposta:

UTOPIA, LLIBERTAT I LLENGUATGE

Amb aquestes tres paraules podria resumir el perquè escric, el com i fins i tot el quan vaig començar a fer-ho, car conformen, ineludiblement, la base del que sóc. Sempre he sentit molt endins una veu que anava repetint aquests mots, fins a viure'ls en pell, sense entendre ben bé en un començament el que volien dir, tot i sabent prou bé que ja formaven part del meu temperament. I és que el captament que aquests tres mots impliquen només me'l consenteixen aquestes dues pràctiques, l'art i la poesia. Per això puc escriure poemes com aquest: EVASIÓ / I l'alfabet desgavellat / bo i defugint l'ordre establert / delata que hem rosegat / el fre que clava l'univers / a la lletra que ens ha tocat.

L'única utopia rau en el llenguatge, en l'acte poètic, afirma Roland Barthes, qui, bo i llegint l'escrit des de l'estètica, ens colga en els paràmetres de la creació mateixa.

Però, ben segur que és en l'íntima revolta de no voler ser res, fent de la dissidència una realitat, ni sent apocalíptics, ni tampoc integrats - citant Humberto Eco -, que alena el desig d'un cert desintegrar-se, amb una negació que acreix l'energia i per mà del llenguatge pot contradir la lògica, el seny i la raó, fins al sentit comú (raó d'estar per casa, com diu

Carles Hac Mor), i així, perquè sí, perquè m'agrada riure per subvertir-ho tot, amb un humor pregó que ataca de valent sense donar un sol cop, escric: (...) sense perdre l'humor / reeixir incoherent / il·lustrar-se amb l'absurd / lliure d'inconveniències / amb un riure ardent / la boca ben oberta / tot ensenyant les dents.

De petita feia uns poemes que sorprenien molt la meva mare, no gens infantils, segons ella -llegits amb molta estima- tenien un caire metafísic. Érem a França, a Bourges, allà vaig viure les dècades dels seixanta i setanta, un període ben reivindicatiu, revoltat, existencialista i sartrià. A aquest entorn sociopolític, s'hi afegia un món educatiu inquiet, que em duia, dia sí, dia també, a La Maison de la Culture de Bourges, un centre experimental de tot, de l'art -s'hi feien accions i happenings-, de la literatura, del teatre, del cinema, de la música -seu internacional de la música electroacústica-. Allà vaig aprendre a entendre la recerca artística i musical, els conceptes i les actituds hereves del dadaisme, de la mà d'artistes i músics com ara John Cage o del moviment Fluxus, noms i tendències que vaig retrobar i contextualitzar molt més tard, fent Història de l'Art a Barcelona i en conèixer l'escriptor Carles Hac Mor que ha sigut el meu mestre.

Como se estabelece a relação entre o poético e o político no teu trabalho?

Aquesta resposta justament ja me la vaig fer a mi mateixa, en certa manera ho explico al meu darrer llibre *Desintegrar-se* amb el qual aquesta primavera he guanyat el Premi de Poesia Cadaqués Rosa Leveroni. El text de més avall enceta una part d'aquest llibre, amb el títol *A veu alçada* que consta d'una sèrie de poemes crítics, polítics i reivindicatius.

LLETRES DE BATALLA

Immersos en un context sociopolític com el que ara vivim, resulta difícil d'abstreure-se'n. A l'hora d'escriure poesia hi ha una certa ràbia que empeny a denunciar la pèrdua inadmissible dels drets aconseguits fins ara, amb tantes lluites a l'esquena. Ja més enllà de la rebel·lia existencial, hi ha també la reivindicació de tots els drets humans, dels drets dels animals i fins i tot dels de la terra, que hi van lligats de manera ineludible. Són qüestions ideològiques concretes, i també abstractes, les que ocupen els poemes que s'apleguen tot seguit, escrits per ser cantats o bé cridats a veu alçada i àdhuc alçurada, els quals, tot incitant a la protesta

i no gens exempts d'humor i sàtira, s'erigeixen polítics i reivindicatius. Com diu Joan Brossa, «l'art, la poesia, no és una força d'atac, sinó una força d'ocupació».

El «Cançoner pensament» que introdueixo, i que va adjectivitzat amb un mot, ben significatiu, inventat per Perejaume, al·ludeix a problemàtiques sociopolítiques agudes, com ara la Troika —rebel·lar-se per no pagar el deute—, reclamar la Renda Bàsica, el dret de votar per la independència, els drets dels animals, denunciar el masclisme, els polítics, la guerra i etcètera. I sí!, són com poemes que s'han de llençar a l'aire bo i conferint-los cos i garrots.

És a dir, cal emprar el llenguatge com una fonda que llença els mots contra l'enemic i l'opressor. Com bé diu la cançó de Jacques Brel: «Quand on n'a que l'amour / Pour parler aux canons / Et rien qu'une chanson / Pour convaincre un tambour ». (Quan hom tot just té amor / Per parlar als canons / I una simple cançó / Per convèncer un tambor).

Així mateix, aquest “Desintegrar-se” vol ser, ben apocalípticament, la veu de l'individu que amb el llenguatge s'encara als instints d'una condició humana estructuralment presonera, en la mesura que és un subjecte, subjecte al llenguatge mateix. I és en aquesta tensió que la idea de llibertat es converteix en una utopia, potencialment nihilista, en la qual bateguen tots els imaginaris, fins els més inimaginables. Tot rau en la voluntat de capir aquesta paradoxa per fer de la llibertat contradictòria que suposa escriure, pintar, esculpir, fotografiar, filmar, etcètera, una font d'energia inesgotable per a l'engranatge de la pensa, tot atorgant a l'individu la força i l'enginy per remoure i commoure, així com el poder per invocar-ho tot amb un vers, amb una pinzellada o amb qualsevol llenguatge que s'empri. I és que en l'art, el joc —«el goig de perdre's per trobar, o el de trobar per perdre's», parafrasejant Maria Mercè-Marçal— ve a ser el mateix que assenyalar, a les palpentes, ja sigui allò desconegut, ja sigui tot el que colpeix o tot el que indigna, i fent-ho amb les paraules a la punta dels dits, o amb «els dits a la punta dels mots», per dir-ho més barthesianament.

Como valorizas o impacto real e a influência política da tua obra na sociedade?

Doncs, ben sincerament, no t'ho se dir.

Em termos de intervenção política no espaço público, existem numerosos casos de criação artística de elevada ressonância. Há algum exemplo que consideres especialmente significativo na actualidade?

Em sap greu dir-ho, però ja fa temps que veig que l'art social ha esdevingut una moda, és ben evident que els moments que vivim ho reclamem, però crec que amb la sistematització que això comporta, doncs, molts artistes i poetes (no pas tots) acaben formulant una obra benpensant, trivial i que, en definitiva, s'erigeix amb la desgràcia que implica el context sociopolític que pretén qüestionar. Aquesta tendència de l'art social que ara s'imposa, segons com, la veig esfereïdorament hipòcrita. Ara bé, dit això, tal com dius, sí que hi ha artistes molts bons en aquest camp, com ara **Francesc Torres** o bé **Eulàlia Grau**, que ho han fet sempre i, pel que fa als artistes més joves, vull destacar l'excel·lent, combatiu i arriscat treball de **Núria Güell**.

Ester Xargay Melero é uma poeta, vídeo-artista, performer e agitadora cultural, cuja obra é de referência no panorama poético catalão actual. A sua poesia tem sido caracterizada como “provocadora e transgressora” (Jaume Aulet). Também foi ficcionista, guionista e tradutora. Representou os Países Catalães em numerosos festivais e exposições internacionais. Em 2000, recebeu o Premi Espais a la Crítica d'Art, pelo documentário *El Grup de Treball* e, em 2018, o Premi Poesia Catalana Cadaqués a Rosa Leveroni. Publicou 15 livros de poesia, sendo o último *Infinitius* (2017). Em 2009, Xavier Garcia realizou em Tàrrrega uma exposição bibliográfica retrospectiva em homenagem a Carles Hac Mor e Ester Xargay.